

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 12

Ünite

DENEME / SÖYLEV

Konu

- Dünya Edebiyatında Deneme
- Cumhuriyet Dönemi'nde (1923-1960 Arası) Deneme
- Cumhuriyet Dönemi'nde (1960 Sonrası) Deneme
- Cumhuriyet Dönemi'nde Söylev
- İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatında Söylev
- İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatında Söylev
- Paragrafta Anlam
- Yazım ve Noktalama

OGM
MATERYAL

8.
SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılar da etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1

Ele aldığı düşünceleri kanıtlamaya gerek duymayan deneme; "bence", "Benim diyeceğim şudur." gibi ifadelerin kullanıldığı, kişisel duygu ve düşüncelere yer verilen öğretici bir edebî türdür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

2

Başlangıçta ayrı bir tür olarak değerlendirilmeyen deneme türü; zamanla kendi ölçü ve sınırlarını ortaya koymaya başlamış, bugünse kendine özgü bir tür olarak edebî türler arasındaki yerini almıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

3

İnsanı ve toplumu ilgilendiren her şey (yaşam, ölüm, aşk, sanat, felsefe, din, ahlak, töre, bilim, siyaset vb.) deneme konusu olabilir. Denemede bir konu sınırlaması, belli bir biçim yoktur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

4

Denemenin ayırıcı özelliği, yazarın kendi kendine konuşur gibi bir anlatım kullanmasıdır. Denemeci görüşlerini içtenlikle, tam bir açık yüreklilikle anlatır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

5

Denemeler, makale gibi düşünsel bir planla yazılsa da makaleden kısadır. Yazar, makalede olduğu gibi görüşlerini ispatlamak zorunda değildir; okuyucusunu kendisi gibi düşündürmeye çalışmaz.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

6

Deneme işlediği konular bakımından kişisel, sanatsal; öğretici, eleştirel; sosyal ve felsefi konularda bireysel düşünceyi ifade eden denemeler olmak üzere üç türüdür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

7

Denemeyi ilk kez bir tür olarak ortaya koyan, Fransız yazar Montaigne'dir. Rönesans'la birlikte ortaya çıkan hümanizm, insan sevgisini temel alan ve insan düşüncesini donmuşluktan kurtarmayı amaçlayan bir anlayıştır. Bu anlayış Montaigne'in "Denemeler" adlı eserine de kaynaklık etmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

8

Türk edebiyatında deneme türü başlangıçta "musahabe", "tecrübe-i kalemiyye" gibi isimlerle bilinirdi.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

9

Türk edebiyatında bugünkü anlamıyla deneme türü Tanzimat'tan sonra Batı edebiyatının etkisiyle görülmeye başlamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

10

Cenap Şahabettin'in *Evrak-ı Eyyam*, Ahmet Haşim'in *Bize Göre*, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Alp Dağlarından*, Yahya Kemal Beyatlı'nın *Aziz İstanbul* gibi eserleri Cumhuriyet Dönemi öncesinde deneme türünün özelliklerini taşıyan eserlerdendir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

11

Türk edebiyatında çoğunlukla fıkra, sohbet, eleştiri gibi türlerle iç içe geçtiği düşünülen deneme türü, asıl gelişimini Cumhuriyet Dönemi'nde göstermiştir. Bu dönemde özellikle Nurullah Ataç, deneme yazarı için gereken bilgi ve becerilere sahiptir. O, daha çok edebiyatın ve şiirin sorunlarıyla ilgili denemeler yazmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

12

Cumhuriyet Dönemi 1960 sonrasında Cemil Meriç (*Mağaradakiler*), Adalet Ağaoğlu (*Başka Karşılaşmalar*), Nihad Sami Banarlı (*Türkçe'nin Sırları*), Beşir Ayvazoğlu (*Şehir Fotoğrafları*) deneme türünde eser veren sanatçılardır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

13

Söylev; bir topluluğun önünde bir düşünce ve inancı savunmak, savunulan bu düşünce ve inancı o topluluğa aşılacak amacıyla yapılan konuşma türüdür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

14

Eski dönemlerde özellikle Yunan ve Roma medeniyetlerinde söylev türüne büyük önem verilmiştir. Roma saraylarında yapılan siyasi toplantılarda hitabet gücü yüksek insanlar sözcü olarak seçilmiştir. Yunan edebiyatında Demosthenes (Demostes), Latin edebiyatında Cicero, Fransız edebiyatında Bossuet (Bossue) önemli söylevcilerdir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

15

Köktürk Kitabeleri, Türkçenin yazılı en eski kaynağıdır. Bu kitabeler, Türk tarihinine ışık tutan önemli belgelerdir. Türk tarihinin ilk belgeleridir. Söylev türünün Türk edebiyatındaki ilk örneğidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

16

Köktürk Kitabeleri, günümüzde Moğolistan sınırları içerisinde. *Köktürk Kitabeleri'*ndeki yazılar 1893 yılında Wilhelm Thomsen (Vilhelm Tomsin) ve Radloff (Radlof) tarafından okunmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

17

Bir topluluk karşısında söz söylemenin ilke ve kurallarını belirleyen sanata hitabet, bu sanat doğrultusunda konuşan kişiye de hatip denir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

18

Söylev; her yüreğe işleyen, etkili ve hitap edilen kitlenin anlayabileceği bir anlatım özelliği taşır. Bu konuşma türünde açıklama, tartışma, kanıtlama gibi anlatım biçimleri kullanılırken örnekleme, tanık gösterme, benzetme, tanımlama gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

19

Söylev türü Türk edebiyatında II. Meşrutiyet Dönemi'nden sonra gelişmeye başlamıştır. Rıza Tevfik Bölükbaşı, Ömer Naci, Selim Sırrı Tarcan, Mehmet Âkif Ersoy konuşmalarıyla ilgi çeken kültür ve siyaset adamlarıdır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

20

Türk edebiyatının en güçlü söylev (nutuk, hitabet) örneği, Atatürk'ün *Nutuk* adlı eseridir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

21

Nutuk, siyasi bir söylev örneğidir. Siyasi söylevcinin önemli bir özelliği, tarihini ve toplumunu yakından tanımasıdır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

22

Atatürk'ün 1927'de iki cilt hâlinde yayımladığı *Nutuk*, Atatürk'ün Samsun'a çıktığı 19 Mayıs 1919'dan Cumhuriyet sonrası İnkılap Dönemi'ne kadar (1927) yer alan olayları anlatır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

23

Komutanların askerlere cesaret vermek için yaptıkları konuşmalara askerî söylev, politikacıların kapalı ya da açık mekânlarda yaptıkları konuşmalara siyasi söylev, dinsel amaçlı konuşmalara dinî söylev denir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

24

Türk edebiyatında söylev türünü geliştiren ve bu türde güzel örnekler sunan Hamdullah Suphi, TBMM'de yaptığı konuşmalardan ötürü "Millî Hatip" olarak tanınmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

25

Millî Edebiyat Dönemi'nde ağırlıklı olarak siyasi söylevler görülür. Halide Edip Adivar, Mehmet Emin Yurdakul, Süleyman Nazif, Rıza Tevfik Bölükbaşı söylev alanında adını duyuran sanatçılarımızdır. Ömer Naci ve Hamdullah Suphi Tanrıöver önemli söylev yazarlarıdır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

00-32

KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ

PUAN

33-40

ÇALIŞMALISINIZ

PUAN

41-50

ÇOK İYİ

TOPLAM PUANINIZ

1-12
maddelerin
konu özeti

13-25
maddelerin
konu özeti

Eşleştirme -I

Aşağıda verilen I. sütundaki ifadeleri II. sütundaki ifadeler ile eşleştiriniz.

1	<i>Denemeler</i>	☐	Mustafa Kemal Atatürk	A
2	<i>Sözden Söze</i>	☐	Nurullah Ataç	B
3	<i>Denemeler, Konuşmalar</i>	☐	Vedat Günyol	C
4	<i>Bu Ülke</i>	☐	Hamdullah Suphi Tanrıöver	Ç
5	<i>Günlerin Götürdüğü</i>	☐	Cemil Meriç	D
6	<i>Nutuk</i>	☐	Salâh Bırsel	E
7	<i>Dağ Yolu</i>	☐	Montaigne	F
8	<i>Bize Göre</i>	☐	Ahmet Haşim	G
9	<i>Çalakalem</i>	☐	Sabahattin Kudret Aksal	H
10	<i>Boğaziçi Şingir Mingir</i>	☐	Suut Kemal Yetkin	I

Eşleştirme-II

Aşağıda verilen I. sütundaki ifadeleri II. sütundaki ifadeler ile eşleştiriniz.

1 Çok isteyerek ve özlemlerle aramak

(birinin) kanını kurutmak

A

2 Daha söze başlanırken ne demek istenildiğini çabucak anlamak

askıda kalmak

B

3 Canından bezdirmek

(birini) ifrit etmek

C

4 Cezasını çekmek

leb demeden leblebiyi anlamak

Ç

5 Çok kızmasına yol açmak, öfkelenlendirmek

çürüğe çıkarmak

D

Eşleştirme-II

Aşağıda verilen I. sütundaki ifadeleri II. sütundaki ifadeler ile eşleştiriniz.

6 Aklı kabul edememek

elekten geçirmek

E

7 Etkinliğini ve saygınlığını kaybetmek

mumla aramak

F

8 Araştırma sonunda doğruyu yanlış, iyiyi kötüyü ayırmak

havsaları almamak

G

9 Bir nesneyi işe yaramayacak durumda olmasından dolayı kullanmamak

forsunu yitirmek

H

10 Bir iş, bir engel dolayısıyla sonuca varamamak

(bir şeyin) kefaretni ödemek

I

Aşağıda karışık olarak verilen kavramları cümlelerde doğru boşluklara yerleştiriniz.

dinî	Hamdullah Suphi	Cemil Meriç	Söylev	II. Meşrutiyet Dönemi
Mağaradakiler	Batı	Adalet Ağaoğlu	Türkçe'nin Sırları	Köktürk Kitabeleri
Nurullah Ataç	Bu Ülke	siyasi	Oktay Akbal	Nutuk
deneme	Evrak-ı Eyyam	Halide Edip Adivar	Bize Göre	Mehmet Emin Yurdakul
	Yunan		askerî	

1. Bir yazarın herhangi bir konu üzerinde, özel görüş ve düşüncelerini iddiasız, kesin bir yargıya varmadan anlattığı yazılara denir.
2. Türk edebiyatında bugünkü anlamıyla deneme türü Tanzimat'tan sonra edebiyatının etkisiyle görülmeye başlamıştır.
3. Cenap Şahabettin'in, Ahmet Haşim'in adlı eserleri Cumhuriyet Dönemi öncesinde deneme türünün özelliklerini taşıyan eserlerdendir.
4. Cumhuriyet Dönemi 1960 sonrasında ve deneme türünde eser veren sanatçılardır.
5. Nihad Sami Banarlı'nın adlı eseri deneme türünde yazılmıştır.
6. Cemil Meriç'in adlı eseri deneme türünde yazılmıştır.
7., denemelerinde çocukluk anılarını sohbet edercesine duygulu bir anlatımla vermiştir.
8. türünde amaç; dinleyenleri belli bir amaca yöneltmek, onlara bir duyguyu ve düşünceyi aşlamak, onları coşturmaktır.
9. Atatürk adlı eserinde Türk toplumunun değerlerine dikkat çekerek söylev türünün başarılı bir örneğini vermiştir.
10. Türk edebiyatında söylev türünü geliştiren ve bu türde güzel örnekler sunan, TBMM'de yaptığı konuşmalardan ötürü "Millî Hatip" olarak tanınmıştır.
11. Söylev türü Türk edebiyatında'nden sonra gelişmeye başlamıştır.
12. Behçet Kemal Çağlar,, Necip Fazıl Kısakürek, geniş kitlelere yaptıkları konuşmalarıyla tanınmışlardır.
13. Türk edebiyatının ilk söylev örneği,'dir.
14. Batı edebiyatının önemli türlerinden biri olan söylev edebiyatında başlamıştır.
15. Komutanların askerlere cesaret vermek için yaptıkları konuşmalara söylev, politikacıların kapalı ya da açık mekânlarda yaptıkları konuşmalara söylev, dinsel amaçlı konuşmalara söylev denir.

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Gecenin geç saatlerinde her şeyin sustuğu, havanın durulduğu anlarda bir köşeye çekilip şiir okurum. İçime dolan mısırlarda onların atan kalbini duyarım. Bu duyuş, beni benden alır götürür. Kapalı pencereler ansızın açılır, uyuklayan perdeler uçuşmaya başlar. Odaya ilkbahar meltemiyle birlikte taze bir ışık dolar. Bu dünyadan değilmişim gibi kendimi hafiflemiş bulurum.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Sohbet
- B) Günlük
- C) Deneme
- D) Gezi yazısı
- E) Söylev

2. Efendiler! Aziz Türkiye'mizin ekonomik bakımdan yükselmesinin yollarını aramak bulmak gibi vatani, hayati ve milli bir kutsal amaç için bugün burada toplanmış olan sizlerin, saygıdeğer halk temsilcilerinin karşısında bulunduğum için çok mutlu ve sevinçliyim. Efendiler! Uzun ihmallerle geçen yüzyılların ekonomik yapımızda açtığı yaraları tedavi etmek, tedavi çarelerini aramak ve memleketi bayındırlığa, milli bir rahatlığa, mutluluğa ve servete ulaştıracak yolları bulmak için gerçekleştireceğiniz çalışmanın çok kıymetli ve başarılı sonuçlara ulaşmasını dilerim.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Köşe yazısı
- B) Söylev
- C) Mülakat
- D) Röportaj
- E) Makale

3. Aşağıdakilerden hangisi deneme türünde yazılmış eserlerden biri değildir?

- A) Salâh Bırsel - *Boğaziçi Şingir Mingir*
- B) Cemil Meriç - *Bu Ülke*
- C) Melih Cevdet Anday - *Dilimiz Üstüne Konuşmalar*
- D) Yusuf Ziya Ortaç - *Portreler*
- E) Nermi Uygur - *Kurutulmuş Felsefe Bahçesi*

4. 2021 TYT

Başarılı olmak için çıktığın yolda bir gözün başkalarının ne yaptığıyla ilgilenirse hedefine ulaşmak için kullanabileceğin tek gözün kalır.

Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kişilerin kendilerini başkalarıyla kıyaslamaları, kendilerini tanımalarını engeller.
- B) Kendi çaba ve çalışmalarına odaklanan kişiler, başarıya daha kolay ulaşır.
- C) İnsanlar kendi yeteneklerini keşfettikleri ve geliştirdikleri ölçüde başarılı olur.
- D) Başarılı olmak isteyen kişiler başkalarının ne düşündüğünü ön plana koymalıdır.
- E) Başkalarından takdir görmek için sergilenen gayretler, gelecek başarıyı geciktirir.

5. Kim işini yapmak zorunda kalacaksa ilk dersini görecektir, kim olduğunu ve neyin kendisine özgü (orijinal) olduğunu

öğrenmektir bu. Ve kim ki kendini tanır, işi artık kendi için yabancı saymaz; her şeyden önce kendini sever ve kendini eğitir; gereksiz uğraşları (meşguliyet), yararsız düşünceleri ve tasarımları (tasavvurları) reddeder. Örneğin söz

ve anlatım sanatları, edebiyat sanatları diye bir şey var: Adları henüz Türkçeleştirilememiş sanatlar. Her millette var. Duyguyu, düşünceyi, buluşu (icat), bildiriye eritip, kaynaştırıp perçinleme (güçlendirme) araçlarıdır bunlar.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı parantez () içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Şiir; bir sorun, bir durum üzerinde ölçülü konuşmaktır. Biz susunca da bizim düşünmemizi bekleyen bir olgunluk, bir kıvamını bulmadır. Yani ben, şiir eğitimi diye bir şey olduğunda ısrar ediyorum ve böyle bir eğitim ancak kendi milletimizin şiir serüvenini, şiir tarihimizi yaşamakla, kavramakla sağlanır. Sadece zaman bakımından bize en yakın şairlerimizin verimlerini, çeviriler yoluyla ya da asıllarından, günümüz dünya şairlerini benimsemekle onlara benzemek çabalarıyla gerçekleştiremez bu eğitim.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Şiir, insanın durumlar üzerine düşünmesini sağlar.
- B) Şiir eğitimi olması gerektiği konusunda edebiyat dünyası hemfikiridir.
- C) Şiir tarihimizi bilmek, şiir eğitimi açısından önemli bir noktadır.
- D) Sadece dünya şairlerinin şiirleri ile yetinmek şiir eğitiminde yetersizdir.
- E) Yaşadığımız dönemde eserler veren şairleri tanımak, şiir eğitimi için yeterli değildir.

7-8. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

İlaçlar, sağlıklı yaşamımızda bize yardım eden kimyasallardır. Onlar sayesinde hastalıklarımızı daha kısa sürede tedavi edebilir hatta bazı durumlarda hayatımızı kurtarabiliriz. Fakat ilaçların yanlış ve gereksiz kullanımı yarardan çok zarar getirebilir. Bu yüzden kullanılacak ilaçların mutlaka doktor tarafından önerilmesi gerekir. Çünkü doktora gitmeden rahatsızlığımızın gerçek nedenini tam olarak bilemeyebiliriz. Kendimizin koyacağı yanlış teşhis sonucu kullanacağımız ilaçlar hem rahatsızlığımızı yok edemez hem de başka rahatsızlıklara neden olabilir.

7. Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Gereksiz yere ilaç kullanımı ülke ekonomisine zarar verir.
- B) Doktor tarafından önerilmeyen ilaçları kullanmak başka rahatsızlıklara neden olabilir.
- C) Bazı kimyasallar bazen hayatımızı kurtarabilir.
- D) Rahatsızlığımızın nedenini doktora giderek öğrenebiliriz.
- E) Yanlış teşhis sonucu kullanılan ilaçlar yarardan çok zarar getirebilir.

8. Bu parçada "ilaçlar" ile ilgili aşağıdaki sorulardan hangisini cevabı yoktur?

- A) Doktor tarafından önerilmeyen ilaçları kullanmanın sonuçları neler olabilir?
- B) İnsan sağlığına yararlı olabilecek kimyasallar var mıdır?
- C) Gereksiz yere ilaç kullanımı hangi hastalıklara neden olur?
- D) Rahatsızlıklarımızın nedenini nasıl öğrenebiliriz?
- E) Yanlış teşhis sonucu kullanılan ilaçlar nelere sebep olabilir?

9. Birtakım işlemlerden geçirilen, katkı maddeleri içeren gıdalara hazır gıda denir. Hazır gıdalar üretilirken uygulanan işlemler ve kullanılan katkı maddeleri, gıdanın daha uzun ömürlü ve tüketime hazır özelliklerde olmasını sağlar. Bu sayede hazır gıdalar, doğal gıdalara göre daha uzun süre raflarda kalır ve istediğimiz zaman tüketime hazır olur. Bu durum bizim hayatımızı kolaylaştıran bir unsurdur. Fakat bunun yanında içerdikleri katkı maddelerine bağlı olarak hazır gıdalar sağlığımızı bozucu etkiler de yapabilir.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Nedeni bulunan yargılara yer verilmiştir.
- B) Saptamada bulunulmuştur.
- C) Çıkarımda bulunulmuştur.
- D) Karşılaştırmaya yer verilmiştir.
- E) Benzetmelere yer verilmiştir.

10. I. 185 no'lu öğrencinin bugün okula gelmediği ailesine bildirildi.

II. Almanca Avrupa Birliği'nin en çok konuşulan dillerinden biridir.

III. Av. Selen Kaya dün akşam bir arkadaşının düğününe gitti.

IV. Bu sabah, köyden gelen cevizleri 5'er 5'er paylaştık.

V. Eğitim, UNESCO'nun öncelikli alanlarından biridir.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde yazım yanlışı vardır?

- A) I ve III
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) V ve V

11. Mercanların yaşamlarını tehdit eden birçok etmen vardır. En büyük tehlikelerden biri, denizlerde atıklardan kaynaklanan kirliliğin artması. Özellikle son yıllarda artmaya başlayan kirlilik, berrak suların yavaş yavaş kaybolmasına ve azot, fosfor gibi maddelerin bu sulara karışmasına neden oluyor. Bu maddeler deniz yosunları için çok miktarda besin kaynağı demek. Bu durumun mercanlar açısından yararlı olabileceği düşünülse de tam tersi olur. Çünkü deniz yosunları çok fazla büyür ve mercanların üzerini kaplayarak ölmelerine neden olur. Ayrıca kirlilik suda bulanıklık yaratır ve deniz yosunlarının ışık almasını engeller. Bunlara bir de kıyı erozyonunun eklenmesi bulanıklığı iyice artırır. Deniz yosunları da mercanı terk ederek ışık alabilecekleri daha temiz sulara gider. Mercanlar ise en önemli besin kaynaklarını kaybettikleri için yavaş yavaş ölür.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Mercanların besin kaynağı hakkında bilgiye
- B) Deniz yosunlarının besin kaynağının azaldığına
- C) Kıyı erozyonunun mercanların ölüm nedenlerinden biri olduğuna
- D) Denizlerdeki kirliliğin artmasıyla deniz yosunlarının büyümesi arasındaki ilgiye
- E) Deniz yosunlarının büyümesinin mercanlar için tehdit oluşturduğuna

12. I. Kuraklığa bağlı olarak otlakların verimsizleşmesi hayvancılıkla uğraşan Türkleri ekonomik olarak güç durumda bırakmıştır.

II. Bu durum Türkleri zengin otlaklar bulmaya zorlamıştır.

III. Türkler ana yurtları olan Orta Asya'dan zaman zaman dünyanın değişik yerlerine doğru göç etmişlerdir.

IV. Boylar arasındaki çatışmalar ile Moğol ve Çin saldırıları da Türklerin göç etmesinin nedenleri arasındadır.

V. Artan nüfus da bu olumsuzluklara eklenince ekonomik sıkıntılar büyümüştür.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturmak istenirse sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) II - III - IV - I - V
- B) III - I - V - II - IV
- C) III - IV - V - II - I
- D) I - III - IV - II - V
- E) I - II - V - III - IV

13-14. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Buzulların erimesi, yaşam alanı buzullar olan kutup ayıllarının özellikle de dişilerin yaşamını iyice zorlaştırmaya başladı. ABD'li araştırmacılar, eriyen deniz buzunun bu dişileri doğum yapmak üzere Kuzey Alaska karalarına göçe zorlamaya başladığını söylüyor. Gebe kutup ayıları, doğacak yavrularını kuzey soğğundan korumak için karın içinde in inşa eder. 1985-1994 yılları arasında bu inlerin %62'si deniz buzu üzerinde kuruluyken bu oranın 1998-2004 arasında %37'ye düştüğü anlaşılıyor. ABD Jeolojik Araştırmalar Merkezinden Anthony Fischbach (Antoni Fişbeh) "Son yıllarda Kuzey Buz Denizi'ndeki buz kütleleri giderek daha geç oluşmaya, daha erken erimeye ve kalın olan bileşenini kaybetmeye başladı." diye anlatıyor. "Bunlar bir araya gelince bölgedeki buz kütleleri de üzerinde doğum yapılamayacak ve yavru yetiştirilemeyecek kadar kararsız bir zemin hâline geliyor."

13. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Kutup ayıllarının yaşamının zorlaşmasının nedenine
- B) Kutup ayıllarının in inşa etmelerinin nedenine
- C) Buz kütlelerinin kararsız bir zemin hâline gelmelerinin nedenine
- D) Buz kütlelerinin geç oluşmalarının ve erken erimelerinin nedenine
- E) Kutup ayıllarının Kuzey Buz Denizi'nden göç etmeye başlamalarının nedenine

14. Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanık göstermeden yararlanıldığı
- B) Nicel verilerden yararlanıldığı
- C) İzlenim kazandırmaya yer verildiği
- D) Dolaylı anlatıma yer verildiği
- E) Neden-sonuç cümlelerine yer verildiği

A large rectangular area with a light blue grid pattern, intended for students to write their notes. The grid is composed of small squares and is enclosed in a thin blue border.

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.

OKUMA ÜSTÜNE

Okumak; haz duymaya, zihnimizi süslemeye ve yetkimizi arttırmaya yarar. Haz duymak hususundaki faydası, insan bir köşeye çekilip tek başına kaldığı zaman kendini gösterir. Zihnimizi süslemesinin, konuşurken yetkimizi arttırmasının da bir iş hakkında hüküm verirken, o işi başarırken faydası dokunur. Tecrübeyle yetişmiş kimseler, tek tek bazı işler yapar; onlar hakkında birer hüküm verebilirler de meseleyi her bakımdan göz önünde tutan öğütler vermek, planlar yapmak, nizamlar kurmak bilhassa bilgi sahibi kimselerin elinden gelir.

Okumaya fazla vakit harcamak, uyuşukluktur. Okunan kitaplardan süs olsun diye fazla faydalanmak gösteriş, bir hüküm verirken sadece kitaptaki kaidelere uymak da ukalalıktır.

Okumak tabiatı tamamlar, tecrübe ile de tamamlanır. İnsanın tabiat vergisi olan kabiliyetleri kendiliğinden çıkan bitkilere benzer, okumakla budanmaları lazımdır. Okumak, tecrübeyle sınırlanmaz da başına buyruk bırakılırsa dağınık yönlerde yayılmış bir bilgi verir.

Tecrübe ile yetişen kimseler, okumayı hor görür. Basit kimseler ona hayrandır. Bilginler ondan faydalanır çünkü okuma, sağladığı faydanın ne olduğunu göstermez. Bu, insanın tahsile ihtiyaç duymadan onun ötesine varan bir kuvvetle elde ettiği bir bilgeliktir.

(...)

Okumak insana olgunluk, konuşmak canlılık, yazmak da açıklık verir. Bu sebeple az yazanın hafızasının kuvvetli, az konuşanın hazırcevap, az okuyanın da bilmediğini bilir gibi göstermesi için kurnaz olması lazımdır. Tarih kitapları insanı akıllandırır; şiir nükteci, matematik dikkatli kılar; felsefe eserleri de derinleştirir. Mantık ve hitabet münakaşalarda ustalaştırır, ahlak da ağırbaşlı yapar.

İnsanın okuduğu şey benliğine işler. Hatta insan zekâsına ket vuran her türlü engeli, iyi seçilmiş eserler okumakla kaldırabilir. Tıpkı vücudun tutulduğu hastalıkların münasip idmanlarla iyi edilebildiği gibi.

Bacon

1. Metindeki altı çizili sözcüklerin anlamlarını sözlükten bulunuz.

zihin:

nizam:

tahsil:

münakaşa:

münasip:

2. Metnin türünü belirleyerek bu tür hakkında bilgi veriniz.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Metinden hareketle okumanın insana kazandırdıklarını belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Tecrübe ile okuma arasındaki ilişkiyi metinden hareketle belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. "İnsanın tabiat vergisi olan kabiliyetleri kendiliğinden çıkan bitkilere benzer, okumakla budanmaları lazımdır." cümlesini yorumlayınız.

.....

.....

.....

1. I. Eğer yaşlı bir insansa ve gençliğin bütün hareketlerini çılgınlık sayıyorsa o zatın normalden uzaklaşmaya başladığına hükmedebilirsiniz.
- II. Çünkü her nesilde insanlığın kazandığı zaferler zincirine yeni halkalar ekleyen insanlar vardır.
- III. Normal insan kendisinden çok, etrafındakilerle meşgul olur.
- IV. Kendi gençlik senelerini göklere çıkarıp yaşadığı devri batırmaya kalkan adam hayatın normal akışına ayak uyduramamış ve dolayısıyla anormal olmaya başlamış demektir.
- V. Kendisiyle beraber etrafındakileri anlamaya çalışır ve bilhassa zamanına uymaya gayret eder.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki soruları paragraftan hareketle cevaplayınız.

Nerde çocuklar oynuyorsa orda okul var demektir. Gerçekte ki bağlantıyı ne güzel yakalamış Lâtince. Hem çocuk oyunu hem de okul, ilkokul anlamına gelir "ludus". Oyundan daha bilge bir yetiştirici bulunamaz. Hak ve sorumluluğu oynarken, öğrenir çocuk. Oyun oynamayanın kafasına nerden dank edecek mızıkçılığın kötü bir şey olduğu. Yarışmalı oyunlarda öz bilinç gelişir. Oyunlarda kökleşir kardeşlik duygusu. Bazı oyunlar olmasaydı ne "ben" ne de "biz" pekişirdi insanlarda. Oynarken tanır kendini insan, kendinde ummadığı beceriklilikler bulur da şaşar; ya da kolay sandığı nice şeyi yapamadığını iş başında anlar unutmamacasına. Yaşıtlarının direnciyle karşılaşmasa kendisinin olmayan başarılarına imrenmeyi nerden bilecekti çocuk? Başkalarını sevmeyi, başkalarını saymayı oyuna borçlu herkes.

a) Ana fikrini bulunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

b) Yardımcı düşüncelerini bulunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) Yazım ve noktalama yanlışlarını düzeltiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

ÇAĞINDAN TIKSİNMEK

Fransız yazar Antoine de Saint-Exupery, ölümünden bir süre önce "çağımdan tiksiniyorum" demiş. Albert Camus ise şöyle diyor: "Bu somurtkan, bu bir deri bir kemik dünyadan kaçmak da insanı sarabilir zaman zaman. Ama bu çağ bizim çağımızdır, kendi kendimizden tiksinersek de yaşayamayız. Bu derece aşağıya düşmesi, değerlerini aşırılığa götürmesinden olduğu kadar, kusurlarının yüceliğindedir de.

"Çağından tiksinek! Bu bana çok katı bir yargı gibi geliyor. Toplu kıyımlar, toplama kampları ve Vietnam Savaşı'na bakarakçağından tiksinebilir insan; ama çağımızın onurlandırıcı, yüceltici yanları yok mu! Nazizorbalığı iğrendirici ise, Fransız direnişçilerinin başkaldırmaları çağımıza onur katmamış mıdır! Vietnam Savaşı'ndan tiksiniyoruz, evet ama bir Russell Mahkemesi'nin kuruluşu bile çağımızı aklamaya yetmez mi! Çağımız bir korku ve tiksinek çağıysa, bir umut ve yücelme çağıdır da; yeter ki, haksızlığa karşı koyma direncimiz kırılmasın! Samsatlı Lukianos'un şu bilgelik dolu sözünü anımsayalım: "Karşı koyanı olmadıkça, Tanrı'nın bir yanı eksik geliyor bana.

"Çağımızdan tiksinek, sadece ahlak düzeyinde kendini belli etmiyor. Geçmişin değerlerine dönük birisi için çağımızın kültürü de bulantı vericidir. Antik Yunan sanatında akılla duygunun uyumlu bütünlüğüne hayranlık duyan biri, Giacometti'in heykellerine bakarak, çağımızı tiksindirici bulabilir. Verlaine üne kavuştuğunda Tolstoy şöyle yazmıştı: "Ay, nasıl bakır bir gökte yaşar ve ölür! Kar nasıl kum gibi parlar? Fransızlar bu kötü ve bayağı şairi nasıl bu kadar önemseyebilirler?" Büyük bir teknoloji devriminin yaşandığı çağımızda, doğanın yavaş yavaş yok oluşunu gören bir başkası da yirminci yüzyıla lanetlerin en büyüğünü yağdırabilir. Geçmiş kültür değerlerinin özlemini dile getiren bu duygusallık, değişik gerekçelere dayanabiliyor: Çağımız her şeyin tekdüzeleştiği bir çağdır. Evdeki kabkaktan duvardaki tabloya kadar bir kitle-üretimi (mass production) almış yürümüştür. Çevremizi saran nesnelere çeşitlilik ortadan kalkıyor. Çağımızın beğenisini kısırlaştırıyor bu elbette. Behçet Necatigil bir şiirinde, çağımızı "çok çiğ çağ" olarak nitelerken, yanılmıyorsam, bu tekdüzeligi, bu beğeni kısırlığını ve çağdaş değerlerdeki bu kakofoniyi vurgulamak istemişti.

Ama burada bir ayrıç açarak şunu da belirteyim: Necatigil'in çağımızdan tiksinekmesi, T. S. Eliot'unki gibi, geleksel değerlerin yıkılışı karşısında bir küskün içe kapanışı imlemez. Geçmişin değerlerini çağımızda egemen kılmak istiyordu Eliot; bu yüzden de, açıktan açığa, bir "geriye dönüş"ün savunucusu olmuştur. Necatigil'de ise söz konusu olan, geriye dönüş değil, çağdaş kültürün "çiğ" ve yozlaşmaya yüz tutmuş yanlarına baş kaldırmadır; o yüzden de onurlu bir davranıştır onunkisi; geriye dönüşün övgüsü değil, çağın çirkinliklerinin bir eleştirisidir.

Geçen yıl yurdumuza gelen bir Amerikalı şaire, Allan Kaplan'a çağdaş Amerikan kültürünün en belirgin niteliğini sormuştum; Kaplan'ın yanıtı şu oldu: "Amerikan kültürü ticarileşiyor" Bir sanayi-sonrası "tüketim toplumu" olan Amerika'da edebiyatın, sanatın ve bütünüyle kültürün, bu doğru huyu izlemesi doğaldır. Kitle üretimini (mass production), kitle kültürü (mass culture) izliyor. Ama, karşı koyanı oldukça, bundan duyulan tiksintinin, yerini umuda bırakabileceğini söyledim Allan Kaplan'a. Hak verdi.

Çağımızdan tiksinekmemeliyiz. Çağımız, öğrenilecek yanlarına başkaldıranları olmasaydı işte ancak o zaman, gerçekten tiksinekilecek bir çağ olurdu.

(1973)

Hilmi Yavuz, *Denemeler*

1. Yazarın bu metninde tartışmacı anlatım biçimi kullanmasının nedeni ne olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Tartışmacı anlatım biçimi kullanılan metinlerde karşı çıkılan ve savunulan olmak üzere iki düşüncenin çatışması söz konusudur. Bu düşünceler tez ve antitez olarak adlandırılabilir. Tez, karşı çıkılan görüştür; antitez ise yazarın bu düşünceye karşı ortaya koyduğu görüştür.

Komisyon

Bu bilgiyi göz önünde bulundurduğunuzda *Çağından Tiksilmek* adlı metnin tez ve antitezi neler olabilir? Düşüncelerinizi belirtiniz.

a) Tez:

.....

.....

.....

.....

.....

b) Antitez:

.....

.....

.....

3. Metnin yazarı; Saint-Exupery, Albert Camus, Behçet Necatigil, T. S. Eliot gibi sanatçıların düşüncelerine yer vermiştir. Yazarın bu yönüme başvurmasının nedeni ne olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

MAARİF KONGRESİ

Saygıdeğer Hanımlar, Efendiler,

Genel Savaş memleketimizi bir yenilgiye götürdü. Düşmanlarımız bunu fırsat kabul ederek milletimizi bütünüyle yok etmek istediler. Buna karşı ortaya çıkan millî coşkuya Ankara çok büyük bir sahne oldu. Bizi yaşatmamak isteyenlere karşı yaşamak hakkımızı savunmak üzere toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi burada, Ankara'da toplandı. Bugün Ankara, Millî Türkiye'nin "Maarif Eğitimi'ni" kuracak olan Türkiye kadın ve erkek Öğretmenler Kongresi'nin burada toplanmasıyla övünmektedir.

(...)

Memleket kültürü için ayrılabilen şey, gelecekteki eğitimimize dayanak olacak bir temel kurmaya yeterli değildir. Ancak yeterli şartlar ve araçlara sahip oluncaya kadar geçecek savaş günlerinde bile dikkatlice hazırlanmış bir millî eğitim programı oluşturmaya ve var olan eğitim teşkilâtımızı bugünden daha yararlı bir faaliyetle çalıştıracak ilkeleri hazırlamaya zaman ayırmalı ve çalışmalıyız. Şimdiye kadar sürdürülen eğitim yöntemlerinin milletimizin tarihi geriliğinde önemli bir etken olduğu inancındayım. Onun için bir millî terbiye programından söz ederken eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, millî ve tarihî karakterimize uyan bir kültürden söz ediyorum. Çünkü millî dehamızın tam olarak gelişerek ortaya çıkması ancak böyle bir kültür ile sağlanabilir. Gelişigüzel izlenecek bir yabancı kültür şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir. Kültür (Harâset-i Fikriyye) zeminle uygundur. O zemin (yer) milletin karakteridir. Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara özellikle varlığı ile, hakkı ile, birliği ile taarruz eden genel olarak yabancı unsurlarla mücadele gereğini ve millî düşünceleri boğmaya çalışan her karşı fikre şiddetle ve özveri ile savunmanın gereği öğretilmelidir. Yeni neslin bütün ruhi güçlerine bu özellikler ve yeteneğin verilmesi önemlidir. Devamlı ve müthiş bir savaş şeklinde beliren milletlerin hayat felsefesi, bağımsız ve mutlu kalmak isteyen her millet için bu olgun özellikler şiddetle istenmektedir. Ayrıntılarını tamamen uzmanlarına bırakmak istediğim bu mesele hakkındaki genel görüşlerimi tamamlamak için yeni neslin donatılacağı manevî özellikler arasında kuvvetli bir erdemlilik ve kuvvetli, düzenli ve sağlam düşünceden de söz etmek zorundayım. İşte biz, bu kongremizden sadece çizilmiş eski yollardan yürümeninşekli hakkında düşünceleri konuşmak değil, belki söylediğim şartları taşıyan yeni bir sanat ve beceri yolu bulup millete göstermek ve o yolda yeni nesli yürütmek için rehber olmak gibi kutsal bir hizmet bekliyoruz.

(...)

Büyük tehlikeler karşısında uyanan milletlerin ne kadar kararlı oldukları tarihçe ispat edilmiştir. Silâhıyla olduğu gibi beyniyle de mücadele etmek zorunda olan milletimizin, birincisinde gösterdiği gücü ikincisinde de göstereceğine asla şüphem yoktur. Milletimizin temiz karakteri yetenek ile doludur. Ancak bu doğal yeteneği ortaya çıkarabilecek yöntemlerle donatılmış vatandaşlar gereklidir. Bu görev de sizlere düşüyor. Millî hükümetimizin ciddiyet ve içtenlikle istediği derecede Türkiye kadın ve erkek öğretmenlerinin hayatve refahını henüz sağlayamamakta olduğunu biliyorum; fakat milletimizi yetiştirmek gibi kutsal bir görevi üzerine alan yüce heyetinizin bugünün durumunu dikkate alacağından ve her zorluğu yenerek bu yolda gayet sabırla yürüyeceğinden şüphem yoktur. Göreviniz çok önemli ve hayatidir. Bunda başarılı olmanızı Yüce Allah'tan dilerim.

Mustafa Kemal Atatürk, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinden Seçmeler*

Kelime Dağarcığı:

maarif: Öğretim ve eğitim sistem

1. **Metinde geçen "Şimdiye kadar sürdürülen eğitim yöntemlerinin milletimizin tarihi geriliğinde önemli bir etken olduğu inancındayım. Onun için bir millî terbiye programından söz ederken eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, millî ve tarihî karakterimize uyan bir kültürden söz ediyorum." ifadesiyle Atatürk ne anlatmak istemiş olabilir?**

2. **Dönemin ağır savaş koşullarına rağmen Atatürk'ün eğitim-öğretim seferberliğini başlatan bir kongre düzenlemesi, Atatürk ile ilgili size neler düşündürmektedir?**

3. **"Kültür (Harâset-i Fikriyye) zeminle uygundur. O zemin (yer) milletin karakteridir." cümlelerinden kültür ve eğitim ilişkisi bağlamında hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?**

Aşağıdaki sözcüklerin yazımının doğru olup olmadığını tespit edip işaretleyiniz. Yazımı yanlış olan sözcüklerin doğru şekillerini pembe kutuya yazınız.

KEDİ DİLİ (bisküvi)	→	D	Y ✓	→	KEDİDİLİ
ÇOKBİLMİŞ	→	D	Y	→	
BAŞ HEKİM	→	D	Y	→	
YER ÇEKİMİ	→	D	Y	→	
YAZAR KASA	→	D	Y	→	
SEL ZEDE	→	D	Y	→	
HANİMEFENDİ	→	D	Y	→	
HAMD ETMEK	→	D	Y	→	
DIŞ HAT	→	D	Y	→	
SİVRİBİBER	→	D	Y	→	

Noktalama işaretlerinin kullanımı ile ilgili bilgiler doğru ise "D" yanlış ise "Y" kutucuğunu işaretleyiniz.

Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz.

D

Y

Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına kısa çizgi konur.

D

Y

Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına eğik çizgi konur.

D

Y

Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur.

D

Y

Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için noktalı virgül konur.

D

Y

Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine üç nokta konur.

D

Y

Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için yay ayraç içinde ünlem kullanılır.

D

Y

"mı / mi" ekini alan yan cümle temel cümlenin zarf tümleci olduğunda cümlenin sonuna soru işareti konmaz.

D

Y

Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren *hayır, yok, evet, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, öyle* gibi kelimelerden sonra virgül konur.

D

Y

Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kısa çizgi kullanılır.

D

Y

Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesme işaretiyle ayrılır.

D

Y

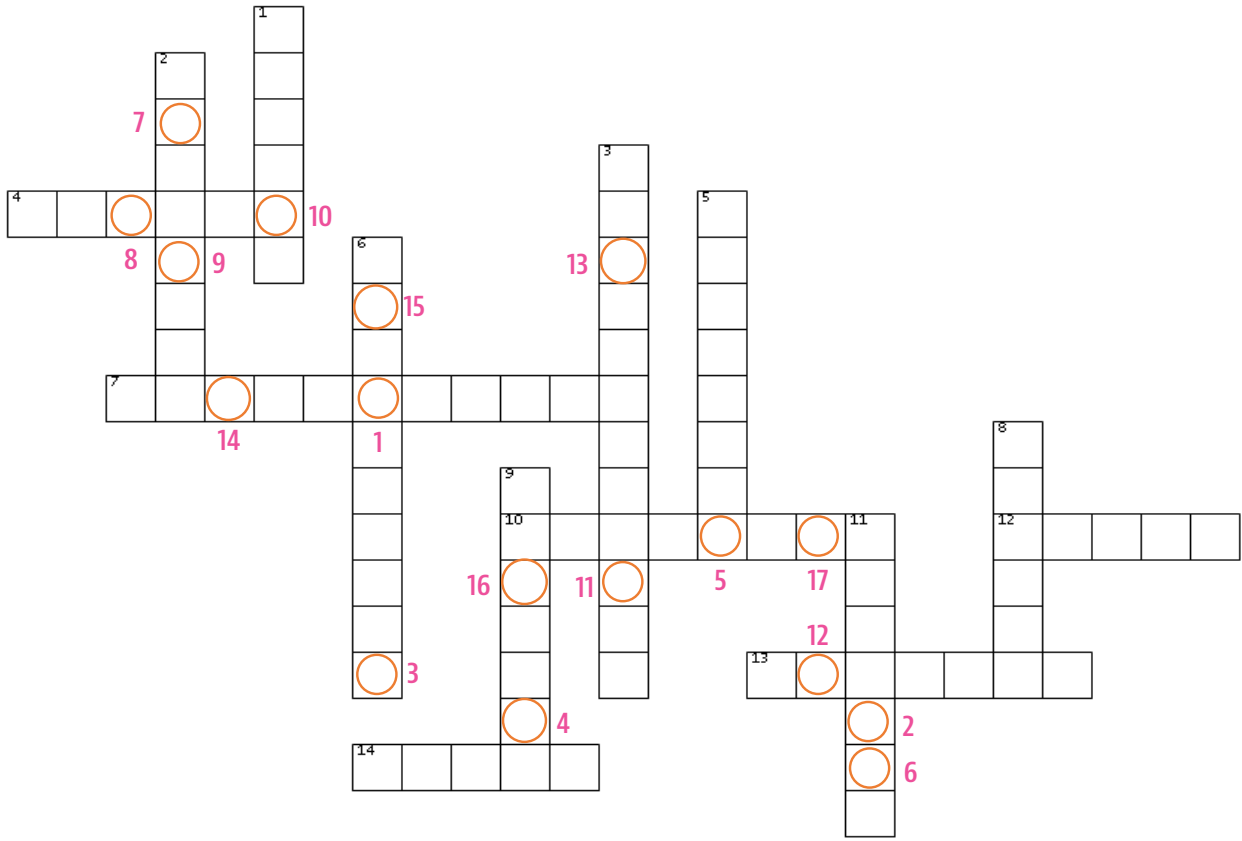
Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için yay ayraç kullanılır.

D

Y

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

SOLDAN SAĞA

4. Bir yazarın herhangi bir konu üzerinde, özel görüş ve düşüncelerini iddiasız, kesin bir yargıya varmadan anlattığı yazı türü
7. "Çalاکalem" adlı eserin yazarı
10. Bilim toplantılarında söylenen hitabet
12. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra kullanılan noktalama işareti
13. Eskiden bir topluluk karşısında söz söylemenin ilke ve kurallarını belirleyen sanat
14. Atatürk'ün söylev türündeki eseri

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Bir insanın, toplum karşısında bir düşünce ve inancı savunmak ve o inancı topluluğa aşlamak amacıyla yaptığı etkili, coşkulu konuşma
2. Ahmet Haşim'in deneme türündeki eseri
3. Türk edebiyatında modern anlamda deneme türünde ürün veren ilk yazar ve eleştirmen
5. Türk edebiyatında deneme türünün geçmişteki adı
6. Adına anıt dikilen Göktürk kağıdı
8. Cemil Meriç'in deneme türündeki eseri
9. Hamdullah Suphi Tanrıöver'in söylev türündeki eseri

ANAHTAR KELİME

EŞLEŞTİRME - I

1. Montaigne
2. Nurullah Ataç
3. Sabahattin Kudret Aksal
4. Cemil Meriç
5. Suut Kemal Yetkin
6. Mustafa Kemal Atatürk
7. Hamdullah Suphi Tanrıöver
8. Ahmet Haşim
9. Vedat Günyol
10. Salâh Birsell

EŞLEŞTİRME - II

1. mumla aramak
2. leb demeden leblebiyi anlamak
3. (birinin) kanını kurutmak
4. (bir şeyin) kefaretiini ödemek
5. (birini) ifrit etmek
6. havsalası almamak
7. forsunu yitirmek
8. elekten geçirmek
9. çürüğe çıkarmak
10. askıda kalmak

BOŞLUK DOLDURMA

1. deneme
2. Batı
3. *Evrak-ı Eyyam / Bize Göre*
4. Cemil Meriç / Adalet Ağaoğlu
5. *Türkçe'nin Sırları*
6. *Bu Ülke*
7. Oktay Akbal
8. Söylev
9. *Nutuk*
10. Hamdullah Suphi
11. II. Meşrutiyet Dönemi
12. Halide Edip Adivar / Mehmet Emin Yurdakul
13. *Köktürk Kitabeleri*
14. Yunan
15. askerî / siyasi / dinî

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. C	8. C
2. B	9. E
3. D	10. B
4. B	11. B
5. A	12. B
6. B	13. D
7. A	14. C

AÇIK UÇLU SORULAR - I

1. **zihin:** Bilinç, dimağ. **nizam:** Düzen. **tahsil:** Öğrenim. **münakaşa:** Tartışma. **münasip:** Uygun, yerinde.
2. Metin deneme türünde yazılmıştır. Deneme, bir yazarın herhangi bir konu üzerinde, özel görüş ve düşüncelerini iddiasız, kesin bir yargıya varmadan anlattığı yazıdır. İnsanı ve toplumu ilgilendiren her şey (yaşam, ölüm, aşk, sanat, felsefe, din, ahlak, töre, bilim, siyaset vb.) deneme konusu olabilir. Denemede bir konu sınırlaması, belli bir biçim yoktur. Denemenin ayırıcı özelliği, yazarın kendi kendine konuşur gibi bir anlatım kullanmasıdır. Denemeci görüşlerini içtenlikle, tam bir açık yüreklilikle anlatır. Anlattıklarının inandırıcılığını, içtenliği sağlar.
3. Okumak; haz duymaya, zihnimizi süslemeye ve yetkimizi arttırmaya yarar. Okumak; insana olgunluk, konuşmak canlılık, yazmak da açıklık verir. Her alanda okunacak kitabın, insanlara faydası farklıdır. İnsanlar, kendilerini yetiştirebilmeleri için çeşitli alanlarda kitap okumalıdır. İnsanların zekâlarını kullanmalarına engel olan durumların ortadan kalkması için okumak çok önemlidir. Okumak, insanların bütün alanlarda yaşadıkları sorunları ortadan kaldırma gücüne sahiptir.
4. Okuma tecrübe ile birleştirilmeli ve bilgiler tecrübe ile budanmalıdır. Okumak, insanlara öğrenimin ötesinde bilgelik kazandırır. Tecrübeyle yetişmiş kimseler, tek tek bazı işler yapar; onlar hakkında birer hüküm verebilirler de meseleyi her bakımdan göz önünde tutan öğütler vermek, planlar yapmak, nizamlar kurmak bilhassa bilgi sahibi kimselerin elinden gelir. Okumak tecrübe ile sınırlanmaz da başına buyruk bırakılırsa dağınık yönere yayılmış bilgi verir. Tecrübe ile yetişen kimseler, okumayı hor görür. Basit kimseler ona hayrandır. Bilginler ondan faydalanır çünkü okuma, sağladığı faydanın ne olduğunu göstermez.
5. İnsanların doğuştan getirdikleri yetenekleri vardır. Yeteneklerin bireylere ve topluma faydalı hâle gelebilmesi için okumayla şekillenmesi gerekir. Kabiliyetlere yön vermek, yararlı hâle getirmek okumakla mümkündür.

AÇIK UÇLU SORULAR - II

1. III, V, I, IV, II
2. a) Oyun hayatı öğrenmenin en etkili yoludur.
b)
 - Oyun olan her yerde bir okul vardır.
 - Latince oyun ile okul sözcükleri arasındaki bağlantıyı çok güzel yakalamıştır.
 - Oyun, çocuklara hak ve sorumluluğu öğretir.
 - Yarışma şeklinde olan oyunlar çocuklarda öz bilinç oluşumunu sağlar.
 - Oyun, kardeşlik duygusunun pekişmesini sağlar.
 - Çocuk, oyun oynarken kendini tanır.
 - Çocuklara insanları sevmeyi ve saymayı oyun öğretir.
- c) Nerede çocuklar oynuyorsa orada okul var demektir. Gerçekteki bağlantıyı ne güzel yakalamış Latince. Hem çocuk oyunu hem de okul, ilkokul anlamına gelir "ludus". Oyundan daha bilge bir yetiştirici bulunamaz. Hak ve sorumluluğu oynarken öğrenir çocuk. Oyun oynamayanın kafasına nereden dank edecek mızıkçılığın kötü bir şey olduğu. Yarışmalı oyunlarda öz bilinç gelişir. Oyunlarda kökleşir kardeşlik duygusu. Bazı oyunlar olmasaydı ne "ben" ne de "biz" pekişirdi insanlarda. Oynarken tanır kendini insan, kendinde ummadığı beceriklilikler bulur da şaşar ya da kolay sandığı nice şeyi yapamadığını iş başında anlar unutmamacasına. Yaşıtlarının direnciyle karşılaşmasa kendisinin olmayan başarılarla imrenmeyi nereden bilecekti çocuk? Başkalarını sevmeyi, başkalarını saymayı oyuna borçlu herkes.

BECERİ TEMELLİ - I

1. Olası Cevap: Deneme metninin yazarı "çağından tiksilmek" düşüncesinin yanlış ya da eksik bir düşünce olduğunu kanıtlamak istemektedir. Bu düşüncenin geçersizliğini kanıtlamak için karşıt düşünceler öne sürmek gerekir. Bir düşünceyi çürütmek ya da yeni bir düşünceye okuyucuyu ikna etmek için kullanılacak anlatım biçimi genellikle tartışmacı anlatım biçimidir.
2. a) Tez: Çağımız birçok savaşı, soykırımı ve ahlaki çöküntüyü içeren bir dönemdir, bu olumsuzluklardan dolayı çağımızdan tiksinememiz doğal bir davranıştır.
b) Antitez: Çağımızda birçok olumsuz olay ya da durum yaşanmasına rağmen bu olumsuzluklara karşı çıkan ve direnenlerin olması çağımızdan tiksinemeyi geçersiz kılmıştır.
3. Tartışmacı anlatım biçiminin kullanıldığı metinlerde yazar, düşüncelerinin doğruluğuna okuyucuyu inandırmak için konusunda uzman kişilerin ve düşüncelerine saygı duyulan başka yazar ve düşünürlerin görüşlerine yer verir. Bu, düşünceyi geliştirme yöntemine tanık gösterme denir. Yazar bu yöntemle başvurarak düşüncelerini inandırıcı kılmaya e somut bir biçimde anlatmaya çalışmıştır.

BECERİ TEMELLİ - II

1. Olası cevap: Sağlam nesiller ancak geçmişin üzerine geleceği koyarak yetişebilir. Bu nedenle gençlerin ilerleyebilmeleri adına kendi gelenek, görenek ve kültürlerini öğrenmesi gerekir. Ancak yetişmelerini olumsuz yönde etkileyecek eski alışkanlıklardan da yeri geldiğinde vazgeçilmelidir. Atatürk de yeni millî eğitim sisteminin geçmişten gelen yanlış uygulamalardan uzak, özenilen ancak kendi kültürümüzde uyuşmayan yabancı değerlerden arınmış, ulusal ve tarihsel doğamıza uygun olması gerektiğini belirtmiştir.
2. Olası cevap: Atatürk, toplumun yeniden biçimlenmesinde eğitimi en önemli itici kuvvet olarak gören, Türkiye'nin çağdaş bir devlet hâline gelmesinde akıl ve bilimi ön planda tutan bir liderdir. Atatürk, öğretmenlere ve gençlere seslenerek millî bir eğitimin bağımsızlık savaşı kadar önemli olduğunu belirtmiştir. Savaş sırasında ve zor şartlar altında eğitim-öğretim kongresinin düzenlemesi; Atatürk'ün eğitime, öğretmenlere ve gençlere duyduğu güvenin göstergesidir. Böyle bir dönemde yapılan bu konuşma ve kongre dünya tarihinde belki de hiç bir ülkenin yapmadığı, hiçbir devlet adamının düşünmeye cesaret edemediği bir harekettir.
3. Olası cevap: Milletın yapısı kültürlerini oluşturur. Bir millet ne kadar özgün ve millî bir karaktere sahipse oluşacak kültür o denli güçlü olacaktır. Eğitim, bu sağlam kültürel değerlerin izlerini taşır ve toplumun bir ürünüdür. Kültür de toplum bireylerine eğitim yoluyla aktarılır. Bu nedenle kültür ve eğitim arasında karşılıklı bir ilişki vardır.

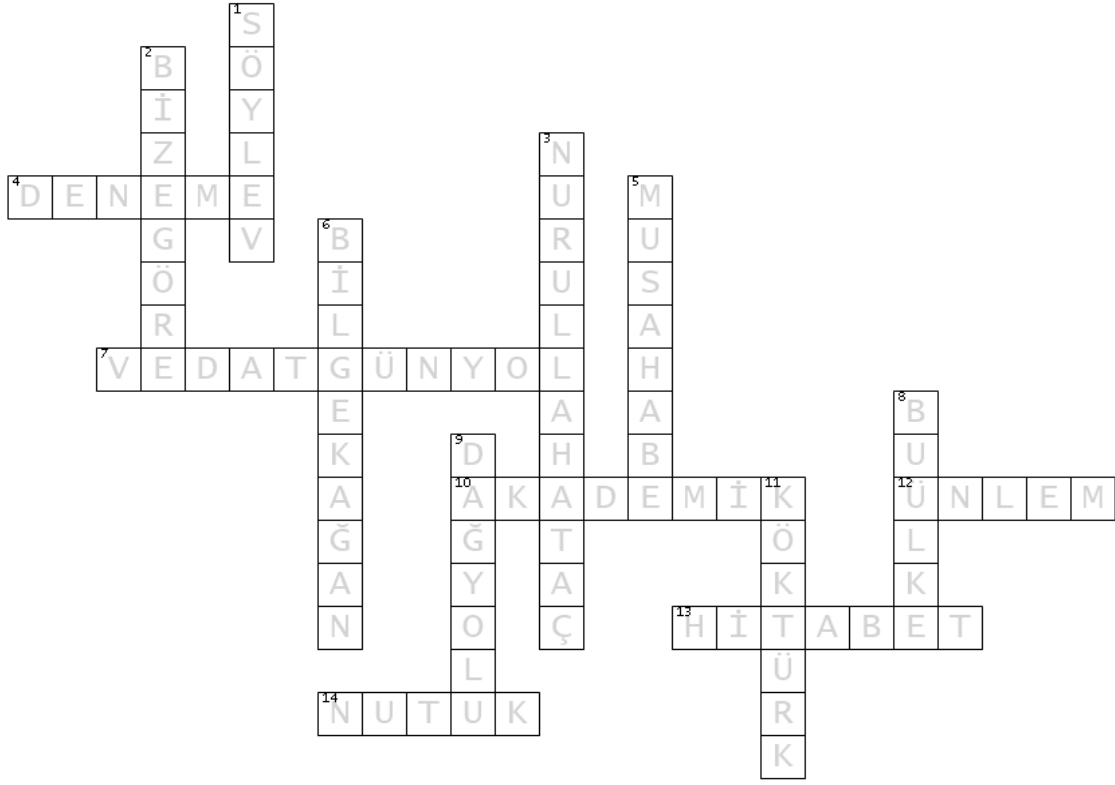
Doğru/Yanlış - I

SÖZCÜK	Y / D	DOĞRU SÖZCÜK
KEDİ DİLİ (bisküvi)	Y	KEDİDİLİ
ÇOKBİLMİŞ	D	
BAŞ HEKİM	Y	BAŞHEKİM
YER ÇEKİMİ	D	
YAZAR KASA	D	
SEL ZEDE	Y	SELZEDE
HANİMEFENDİ	D	
HAMD ETMEK	Y	HAMDETMEK
DIŞ HAT	D	
SİVRİBİBER	Y	SİVRİ BİBER

Doğru/Yanlış - II

Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz.	D
Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına kısa çizgi konur.	Y (virgül)
Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına eğik çizgi konur.	D
Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta konur.	D
Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için virgül konur.	Y (noktalı virgül)
Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine üç nokta konur.	D
Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyile karşılanan yer, tarih vb. durumlar için yay ayraç içinde ünlem kullanılır.	Y (soru işareti)
"mı / mi" ekini alan yan cümle temel cümlenin zarf tümleci olduğunda cümlenin sonuna soru işareti konmaz.	D
Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren <i>hayır, yok, evet, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, öyle</i> gibi kelimelerden sonra virgül konur.	D
Kelimelerin kökleri, gövdeleri ve eklerini birbirinden ayırmak için kısa çizgi kullanılır.	D
Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesme işaretiyle ayrılır.	Y
Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için yay ayraç kullanılır.	D

BİL-BUL-ÇÖZ

ANAHTAR KELİME: *GÜNLERİN GETİRDİĞİ*

KELİME AVI

EAILRETAAFRDMKA

KARALAMA DEFTERİ

RLAİAMĞDRAKEA

MAGARADAKİLER

ECGMLEŞECELKİGE

GEÇMİŞLE GELECEK

RTRMEEYAENNİZEİİUEEDEL

EDEBİYAT ÜZERİNE DENEYELER

AMAKAZAAŞRY

YAZARAK YAŞAMAK

AİRVAMVKEA

MAVİ VE KARA

RĞŞOOIFHLTERARİAF

ŞEHİR FOTOGRAFLARI

LAALBKIRŞAKRAMŞŞAA

BAŞKA KARŞILAŞMALAR

NERDLEEME

DENEYELER

ENŞGLEÜ

GÜNEŞLE

ANAHTAR KELİME: MONTAIGNE

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>